

Rozpuštěný a vypuštěný

4.10.2004 0:00 |

VODOVODY A KANALIZACE Ve Zlíně probíhá už tři roky souboj o to, kdo ovládne tamní Vodovody a kanalizace. Teď se bitva přiostrhuje. Vodovody a kanalizace Zlín (VaK Zlín) běží od letošního července nově podle takzvaného provozního modelu. Obce zůstaly majiteli vodárenské infrastruktury, ale provozovatelem sítě se stala francouzská firma Veolia Water.

VODOVODY A KANALIZACE Ve Zlíně probíhá už tři roky souboj o to, kdo ovládne tamní Vodovody a kanalizace. Teď se bitva přiostrhuje. Vodovody a kanalizace Zlín (VaK Zlín) běží od letošního července nově podle takzvaného provozního modelu. Obce zůstaly majiteli vodárenské infrastruktury, ale provozovatelem sítě se stala francouzská firma Veolia Water. Především Otrokovice a Slavičín to ostře napadají. Naopak podle jeho zastánců je provozní model nejlepší cestou k získání peněz z fondů Evropské unie. Brusel by tak podle odhadů mohl uhradit až šedesát procent z budoucích investic. Přibližně dalších dvacet procent lze očekávat jako podporu od státu a zbytek by doplatil soukromý provozovatel VaK - Veolia Water. „V případě VaK Zlín bylo rozdělení firmy na provozní a vlastnickou společnost jediným lékem, jak získat peníze z EU,“ říká předseda Svazu měst a obcí Oldřich Vlasák, který je zároveň primátorem Hradce Králové. Jde přitom o ohromné sumy. Podle harmonogramu EU, ke kterému se Česká republika v rámci přístupových jednání zavázala, se musí výrazně zvýšit množství vody, které se do řek vrací přes čistírny odpadních vod. Oficiální údaje hovoří o tom, že si investice do kanalizačních sítí a čistíren vyžádají v příštích šesti letech až sto miliard korun. JAK TO BYLO VE ZLÍNĚ

Vodovody a kanalizace Zlín byly do roku 2001 společností, kterou z 93,4 % vlastnily a provozovaly obce - každá z nich měla určitý podíl akcií a k tomu přiměřený vliv ve firmě. „Fond národního majetku přenesl v roce 1994 zodpovědnost za VaK Zlín na města a obce, která se dokázaly postarat, aby se ta společnost stala moderní firmou, kde se bez problémů řešily veškeré ekonomické problémy v souladu s potřebami občanů našeho regionu,“ říká Pavel Studeník, starosta Slavičína. V roce 2001 však Zlín, který měl 43,5 % akcií a byl největším akcionářem VaK, začal prosazovat převod jeho provozování na soukromou společnost. „Hlavním důvodem transformace nebo rozdělení a následného vstupu strategického partnera bylo dofinancování projektů místních vodohospodářských zařízení, například čistíren odpadních vod. Obecní rozpočty to nedovolovaly, tak byl odstartován proces transformace. Strategický partner za to, že dostane právo provozování společnosti na určitou dobu, dofinancuje projekty, na které přijde polovina peněz z EU,“ vysvětluje Milan Soldán, předseda představenstva VaK Zlín a městský radní.

DOBŘÍ PRINCIP, ŠPATNÉ PROVEDENÍ

Soldán, který vstup soukromé firmy ve zlínském zastupitelstvu od začátku prosazoval, dnes upozorňuje, že s představou o rozdělení společnosti na provozní a vlastnickou část přišly menší obce, jako je Slavičín. A teď ji paradoxně samy kritizují. Starosta Slavičína Pavel Studeník, člen KDU-ČSL, namítá: „Ano, proti provoznímu modelu v principu nic nemáme, ale nemůžeme souhlasit s tím, jak to na Zlínsku proběhlo. Smlouvy, které se nakonec uzavřely, jsou podle našeho názoru pro obce velmi nevýhodné.“ Zástupci Otrokovic jsou ve svých výrocích oproti Slavičínským ještě přísnější. Tamní starosta Stanislav Mišák říká: „Ta

sprostota je v tom, že nadnárodní monopol přes nastrčené společnosti jednající ve shodě nabyly velmi lukrativně majetek, onu provozní část. Všechna práva a finanční toky jdou přes nabyvatele, který si pronajímá infrastrukturu de facto za odpisy. Tedy za peníze, které ta společnost na svůj rozvoj k dispozici měla. Povinnosti přitom zůstávají na té infrastrukturní části, tudíž na obcích.“ Pro největšího zastávce současné verze provozního modelu, tedy zástupce zlínské radnice v čele Vodovodů a kanalizací, jsou argumenty Otrokovických bezpředmětné. Podle Milana Soldána by menší obce nebyly schopny zaplatit tolik, kolik bude do roku 2010 potřeba investovat. „Jestli by si s tím poradily velká města, to asi ano. Menší obce by to podle mne nezvládly.“ Paradoxně tak Milan Soldán jakoby hájí zájmy malých obcí, ty však říkají, že by břemeno plynoucí z nároků na jejich rozpočty většinou unesly.

PŘEDEM VYBRANÝ PARTNER

Zlínské zastupitelstvo odsouhlasilo v roce 2001 svůj plán a vyslalo svého zástupce na valnou hromadu VaK s úkolem prosadit takzvaný provozní model, kdy by se partnerem obcím stala společnost Jižní vodárenská. Jako nájemné by platila částku ve výši odpisů z infrastrukturního majetku, bonus 10 procent k odpisům, krytí úrokových nákladů a vlastní investice ve výši 50 milionů během pěti let. Jižní vodárenská sice deklarovala spřízněnost s francouzskou vodárenskou skupinou Vivendi Water (nyní Veolia Water), ale sama neměla žádné zkušenosti s takovým byznysem. Valná hromada vstup soukromého provozovatele odmítla. Pro tento případ měli zastávci vstupu Jižní vodárenské připravený jiný plán - převést hlasovací práva na Českou spořitelnu a bratislavský Stredoeurópsky makléřský dom. A zlínské zastupitele přesvědčili, aby tento převod odsouhlasili, dokud má o akcie někdo zájem. Česká spořitelna vzápětí přiznala, že nakupuje hlasovací práva ve zlínském VaK pro Vivendi Water. Soukromá vodárenská skupina později přesvědčila i další obce, podepsala s nimi smlouvy o smlouvách budoucích a ve zlínském VaK tak získala „hlasovací“ majoritu. Obce, které nesouhlasily s tímto způsobem jednání, marně protestovaly. Nepomohlo jim nic. Navíc jich začalo ubývat. Práva ke svým akciovým podílům začaly prodávat i další obce nebo menší města, jako Vizovice nebo Napajedla. Celkem jich bylo čtrnáct. Zbývající kverulanti sice podali žaloby na neplatnost všech valných hromad Vodovodů a kanalizací Zlín od roku 2002 do současnosti, ale zatím bezvysledně.

K PROVOZU OKLIKOU

Nakonec vše došlo k letošnímu dubnu, kdy proběhla mimořádná valná hromada VaK Zlín. Tam Milan Soldán jako zástupce Zlína a člen Rady města definitivně prosadil (pro hlasovalo 77 % akcionářů) záměr rozdělit podnik na vlastnickou a provozní část, která za 60 milionů připadla Zlínské vodárenské, což je další firma ze skupiny Veolia. Na ni byly převedeny veškeré věci movité i nemovité sloužící k zabezpečení provozu. Za pronájem má platit odhadem osmdesát milionů korun ročně. Smlouva je uzavřena na 30 let. Aby se mohl obchod uskutečnit, musel Zlín nakoupit zpět čtyřicet tisíc kusů akcií, které o tři roky dříve přenechal firmám kolem tehdejšího Vivendi. To proto, že kdyby soukromá firma vlastnila podíl ve Vodovodech a kanalizacích, pak by nebylo možné čerpat peníze z Evropské unie na opravu a výstavbu infrastruktury. Podle Oldřicha Vlasáka, předsedy Svazu měst a obcí, je provozní model lepší variantou než smíšený. „U té smíšené společnosti byli v managementu lidé, kteří mají zkušenosti pouze z České republiky, zástupci obcí a měst. Čili v uvozovkách laici. Pakliže dochází k rozdělení, tak tu provozní společnost vede profesionální firma, která má ze zahraničí mnohaleté zkušenosti. To je plus v managementu, další věci jsou synergické efekty při nákupech, mohou vybudovat call centra, mají výzkumné centrály, a na to samozřejmě ty malé regionální společnosti nemají peníze,“ říká čerstvý europoslanec Vlasák, který se

domnívá, že ve výsledku bude stát vodné a stočné více v těch místech, kde zůstane smíšený model.

PENÍZE Z UNIE Podle prvních propočtů se odhadovalo, že do infrastruktury bude podle pokynů EU třeba investovat do roku 2010 jen na Zlínsku kolem tří miliard korun. Po čase se z této neuvěřitelné sumy stalo 1,2 miliardy a posléze se vyřadily investiční akce, které EU bezpodmínečně nevyžaduje, a na které by se tudíž jen obtížně získávaly peníze z evropských zdrojů. Podle argumentů Zlínských se část peněz, která musí činit minimálně 22,5 % zpožadované částky od EU, uhradí z kupní ceny za prodej části podniku a další peníze uhradí investor. Podle Zlína je zřejmé, že dopad takové investice na cenu vodného a stočného bude řádově menší než při realizaci takové investice svazkem obcí. Ti, kteří razí teorii provozního modelu, také upozorňují na systémová rizika - obce by musely vždy jednat ve shodě, což není, i například kvůli odlišnému politickému obsazení radnic, vždy zaručené a na riziko vysoké zadluženosti jednotlivých obcí, kde by to především menším obcím přineslo zastavení dalších veřejných investic do dalších naléhavých potřeb rozvoje obce.

KOMISE VŠE ZAŘÍDÍ Podle smluv se má na Zlínsku podílet na regulaci ceny vodného a stočného speciální komise, v níž budou zasedat zástupci obcí. Oponenti nynějšího uspořádání ale tvrdí, že o cenách bude stejně rozhodovat soukromý provozovatel. „V šechno mají v rukách. A to, že říkají, že nějaká komise jim do toho může mluvit, tak to není pravda. Z hlediska obchodního zákoníka to nejde,“ rozčiluje se starosta Otrokovic Stanislav Mišák. Milan Soldán starostovi Mišákovi oponuje. „Ta komise je poradní orgán. Měla by vždy říct své důvody, proč navrhuje zvýšení ceny vodného a stočného nebo její zachování. Jestli je význam komise nulový, to je těžko říct. To by se muselo pak zobecnit na všechny komise, i na ty, které mají jednotlivá města nebo například vláda. Já se nedomnívám, že jejich vliv je nulový.“ Komise ale nebude moci ovlivňovat cenu vody jinak než tím, že nebude zvyšovat nájemné Zlínské vodárenské. Jiné instrumenty ve skutečnosti k ovlivnění finální ceny pro odběratele mít nebude.

ROZBÍT SOLIDARITU Jestliže se něco na Zlínsku pokazilo, je to určitě solidarita, která je pro společné hospodaření na jedné vodárenské síti naprosto nezbytná. Jednotlivé obce na sebe nyní házejí špínu. „Když se podíváte na tu nevýhodnost těch smluv, tam není žádný prospěch těch obcí a měst, tam není žádný prospěch tohoto státu. Když to nepřináší prospěch obcím ani státu, tak se ptejme, čím byli motivováni tito lidé, že na zastupitelstvech přesvědčovali své kolegy, aby se šlo touto cestou,“ ptá se s narážkou na možnou korupci některých obecních úředníků starosta Otrokovic Stanislav Mišák. „Současný tlak ze strany kritiků našeho záměru souvisí s krajskými volbami. Já jsem viděl rozvržení kandidátů do krajských voleb. Proto si myslím, že je zvláštní napadat v tisku šedesát dní před volbami proces transformace, který probíhá už dva nebo tři roky,“ říká na to Milan Soldán. V souboji mezi jednotlivými obcemi se objevily i informace ne zrovna čestného charakteru. Například se těm, kteří se postavili proti Zlínu, podařilo objevit dokument se seznamem zaměstnanců V aK, kteří přešli do Zlínské vodárenské. Mezi těmito lidmi byli i zastupitelé, kteří vstup Veolie prosazovali. Kromě jejich oficiálních funkcí v představenstvu a dozorčí radě byli v seznamu uváděni i v jiném zařazení. Milan Soldán například jako skladník nebo místostarosta Luhačovic František Hubáček jako vodárenský dělník. Kdyby se takové dvojí zařazení skutečně potvrdilo, byl by to opravdový skandál - členové statutárních orgánů a zástupci radnic dostávají ještě navíc peníze bokem z fiktivních zaměstnání. Milan Soldán pravost seznamu nepopírá, ale tvrdí, že jde o počítačové nedorozumění. „Byla o tom již řada vtípů, vzbudilo to úsměv. Firma, která nám zpracovává materiály k rozdělení firmy na Zlínskou vodárenskou a V odovody a kanalizace, udělala chybu - u nás jako členů statutárních orgánů společnosti

nebyla v seznamu uvedena funkce, protože nejsme v řádném ani jiném pracovním poměru, takže ten počítač automaticky udělil funkci stejnou, jako měl člověk v seznamu nad tím dotyčným. Já můžu za sebe říct, že jsem nikdy zaměstnancem VaK ani společnosti Veolia nebyl,“ ujišťuje Milan Soldán. Starosta Stanislav Mišák z Otrokovic spor uzavírá. Říká: „Mně vůbec zaráží, že někdo v této zemi se tak snadnou cestou a tak netransparentně dostává ke strategické surovině jako voda, protože já říkám, že jestliže se povedou někdy v budoucnu války, tak se povedou o vodu.“ CENOVÝ DOHLED

Cena vody je věcně usměrňovaná na základě zákona o cenách prováděného cenovým věstníkem ministerstva financí. Vypočítává se podle tzv. nákladového vzorce. Obecně se dá říci, že stále stoupá. Od roku 1989 dokonce v řádech. Vodárenské společnosti hořekují, že klesá spotřeba vody. To způsobilo mnoho faktorů, jedním z nich je například to, že spotřebiče jsou daleko úspornější než dříve. Například na Zlínsku denně spotřebuje jeden obyvatel 91 litrů. Cena vody je sociálně únosná díky tomu, že se stanovuje tzv. solidární cena vody, která je jednotná pro celé území, které daná firma provozuje. (Zemědělec, který má hospodářství daleko od ostatních domů, by musel bez tohoto pravidla solidarity platit za dopravu vody daleko více než třeba obyvatel paneláku v centru města.)

ZLÍNSKÁ VODOVODNÍ SÍŤ**

Počet obyvatel zásobených vodou: 154 703

délka provozované vodovodní sítě: 995 km

počet vodovodních přípojek: 30 857

počet obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci: 135 083

délka provozované kanalizační sítě: 564 km

počet kanalizačních přípojek: 20 581

počet čistíren odpadních vod: 10

průměrná spotřeba pitné vody v okrese Zlín: 91 l/osobu/den

(zdroj: Zlínská vodárenská) ■

Autor článku: JAKUB KNĚZŮ